

POSVET O ODGOVORNOSTI DRŽAVE ZA USTANAVLJANJE, DELOVANJE IN SPREMLJANJE IZVAJANJA PROGRAMA ZASEBNIH OSNOVNIH ŠOL

PRISPEVEK ZAVODA ZA RAZVOJ WALDORFSKIH ŠOL IN VRTCEV SLOVENIJE – ZVEZE

Vzgoja in izobraževanje predstavljata gibalno razvoja vsake družbe, zato si je na začetku potrebno postaviti vprašanje, kakšno družbo si v Sloveniji v prihodnosti želimo? Je to družba tekmovalnosti, nezaupanja, strahu in nestrpnosti ali družba solidarnosti, spoštovanja drugačnosti in sodelovanja? Šele ob odgovoru na zgornje vprašanje lahko odpremo novo: kakšen šolski sistem bo podprl razvoj take družbe?

Današnji slovenski šolski sistem je po našem mnenju dober. Vse osnovne šole, ne glede na kategorizacijo 'javno ali zasebno', v njem delujejo v javnem interesu. Ključnega pomena je, da šole, ki so bile ustanovljene s strani nedržavnih ustanoviteljev in so kot take klasificirane kot zasebne, še naprej ostanejo neprofitne. Od tega država ne sme odstopati. Strinjamo se namreč s trditvijo, da je šolstvo prepomembno, da bi ga prepustili trgu in tržnim zakonitostim, saj predstavlja temelj razvoja slovenske družbe, ki naj se, v to smo prepričani, razvija v družbo katere temeljne vrednote so med drugim sodelovanje, zaupanje in solidarnosti.

Slovenske waldorfske šole, ki delujejo po mednarodno priznanih posebnih pedagoških načelih (PPN), tako kot ostale, s svojo prisotnostjo in odprtostjo ter sodelovanjem bogatijo slovenski šolski prostor ter prispevajo k njegovemu kvalitetnejšemu naravnemu razvoju kakor tudi razvoju slovenske pedagogike nasploh. Bogastvo šolskega sistema je namreč v raznolikosti, ki jo ustvarjajo različne poti poučevanja otrok in s tem povezane izmenjave izkušenj ter dobrih praks med pedagoškimi delavci; raznolikost pa staršem omogoča možnosti izbire, da se v skladu s poznavanjem svojega otroka in njegovih potreb odločijo za najbolj ustrezen pedagoški pristop. Verjamemo, da je bojazen, da bi zasebno šolstvo lahko ogrožalo šolski sistem, če to ostane neprofitno in deluje v javnem interesu, povsem odveč.

Na podlagi zakonodaje iz leta 1996 spadajo waldorfske šole med šole, ki izvajajo programe po posebnih pedagoških načelih in so nastale na podlagi civilne pobude zainteresiranih staršev in učiteljev. Sofinanciranje iz javnega proračuna, s katerim šole pokrivajo približno 80 % potrebnih sredstev za svoje delovanje, omogoča, da se v te šole lahko vpisujejo otroci iz zelo različnih socialnih slojev, kar pomeni, da šola ni izključujoča in elitistična. Preostalih 20 % potrebnih sredstev prispevajo starši s šolninami, saj za ustanovitvijo šol ne stoji ustanovitelj z investicijskimi sredstvi. Pri tem je potrebno izpostaviti, da je za kvaliteto dela waldorfskih šol izrednega pomena tudi sodelovanje z lokalno skupnostjo.

Če bi država ukinila ali zmanjšala sofinanciranje zasebnih šol, bi spodbudila prav tisto, kar želi preprečiti: elitizem in dodatno razslojevanje družbe. Nove šole bi lahko odpirali le ustanovitelji, ki imajo sredstva in v osnovnošolski sektor bi vstopil trg; zasebne šole bi

obiskovali zgolj otroci premožnih, kar bi dolgoročno vodilo v segregacijo družbe. Marsikateremu otroku bi namreč vrata teh šol zaradi finančnih nezmožnosti staršev ostala zaprta, tako postavljen šolski sistem pa bi z leti dobil svoj odsev tudi družbi.

Ob razpravi o spremljanju izvajanja programa zasebnih šol s strani države, moramo opozoriti na specifiko delovanja šol, ki delujejo po PPN. Zasebne šole morajo tako kot državne šole Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport oddajati poročila o svojem delovanju, vključene so v vse evidence, ki veljajo tudi za državne šole (CEUVIZ, KPIS, ..), in spoštovati morajo pravice učencev v skladu z zakonodajo in podzakonskimi akti. Njihovi programi pridobijo javno veljavnost šole, ko jih potrdi Strokovni svet RS za splošno izobraževanje, ki je pristojen za ugotavljanje zagotavljanja vsaj minimalnih standardov in ciljev, ki so predpisani za državne šole, kar je vsekakor smotno. Postavlja pa se vprašanje kako s strani države spremljati pedagoško kvaliteto izvajanja programa šol, ki delujejo po PPN, saj so zaradi specifik programov, zahtevana posebna znanja in izkušnje tistih, ki spremljajo kvaliteto izvajanja programa. Menimo, da je to odgovornost ustanovitelja in nacionalne zveze takih šol v sodelovanju z mednarodnimi strokovnjaki s tega področja.

Na waldorfski šoli, ki je del svetovne mreže šol s stoletno tradicijo, smo v svojih začetkih tovrstno spremljanje zagotavljali s pomočjo mednarodnih strokovnjakov. Danes za svoje članice le-to deloma prevzema Zavod RWŠV Slovenije – Zveza, ki med drugim skrbi za stalno strokovno spopolnjevanje (nekatera področja le te-ga so preko sistema KATIS dostopna tudi ostali pedagoški javnosti) ter zagotavlja mentorstva domačih in tujih strokovnjakov s področja waldorfske pedagogike, deloma pa članice, tj. šole same.

Zagotavljanje pluralnosti šolskega sistema bi morala biti ena izmed nalog in tudi ciljev države in njenih institucij na področju vzgoje in izobraževanja. Razumevanje pluralnosti pa se kaže tudi v tem, da se posameznemu vzgojno-izobraževalnemu konceptu omogoči razvoj lastne konceptualne celovitosti in se vanj ne posega s težnjami po unificiranju ter standardizaciji ciljev in načina merjenja dosežkov.

Splošna nevarnost, ki jo prepoznavamo v vseh šolskih sistemih in za katero upamo, da se ji Slovenija ne bo predala, je globalna standardizacija testiranj. Glavna pomanjkljivost teh testiranj je namreč, da so preveč enostranska in ne vključujejo področij vzgoje in izobraževanja, ki vzpodbujajo zdravo osebnostno rast, socialno zrelost, etiko in kreativnost. Zato pozdravljamo razmislek in razpravo o slovenskem šolskem sistemu prihodnosti, za katerega upamo, da bo zagotovil razvoj družbe, temelječe na že omenjeni solidarnosti, sprejemanju drugačnosti, sodelovanju in zaupanju. Verjamemo, da smo del takega sistema prihodnosti tudi šole, katerih ustanovitelj ni država (morebiti kot nevladne organizacije, ki delujejo v javnem interesu). Če bo država s svojo podporo še naprej omogočala široko dostopnost svojim državljanom do teh šol in trdno omejevala tržno usmerjenost obveznega pa tudi srednjega šolstva, število takih šol nikakor ne bo ogrozilo šolskega sistema, ampak ga bo še naprej bogatilo.

Zavod za razvoj waldorfskih šol in vrtcev Slovenije – zveza

Iztok Kordiš